

ERMENİSTAN- DİASPORA KONFERANSI

Ömer Engin LÜTEM

Ermenistan ile Diasporanın kurumsal bir temas içinde olmalarını, Diaspora Ermenilerinin ileri gelenlerinin Ermenistanı yakından tanımalarını sağlamak için bir fırsat yaratmak, Diaspora Ermenilerinin Ermenistanın duruma ve özellikle ekonomik güçlüklerine dikkatini çekmek ve mümkün olduğu kadar fazla yardım yapmalarını ikna etmeye çalışmak ve bir kısım Diaspora Ermenilerinin insan hakları ve yolsuzluk gibi Ermenistanda yaygın yasadışı davranışlar için yönelttikleri eleştirileri, olanaklar ölçüsünde azaltmak gibi nedenlerle kurulmuş olan ve tam adı Tüm Ermeniler Ermenistan- Diaspora Konferansı (Pan-Armenian Armenia-Diaspora Conference) çevrilebilecek olan konferanslardan Altıncısı 18-20 Eylül 2017 tarihinde Erivanda toplanmıştır.

Başkan Sarkisyan uzun açılış konuşmasında^[1], özetle, Diaspora gençlerinin kendilerine çok etnili dediklerine değinerek bu gençlerin milli kimliklerinin güçlendirilmesine yönelik yeni programlar geliştirilmesinin önemini vurgulamıştır. Ermenistan Devlet Başkanı bu sözleriyle Diasporanın en önemli meselesi olan asimilasyona değinmiştir. Yabancı ülkelere göç eden Ermeniler, özellikle Hristiyan toplumları içinde süratle erimektedir. Artık Diaspora Ermenilerinde Ermeniceyi iyi bilen ve Ermeni örf ve adetlerinden haberdar olanların sayısı azdır. Bu yabancılaşma Ermenistan ile olan ilişkilerini olumsuz etkilemektedir. 1915 olaylarının soykırım olduğu, Ermeniler için adaletin yerine getirilmesi gerektiği gibi yıllardan beri süre gelen söylem Diaspora Ermenilerinin merkez veya anavatan olarak gördükleri Ermenistana ilgi duymalarının başlıca kaynağıdır. Başkan Sarkisyan bu durumun farkında olmalı ki konuşmasında Diaspora temsilcilerinde Ermeni kimliklerini muhafaza etmelerini aynı zamanda buldukları ülkelerin iyi vatandaşı olmalarını, asimilasyonu reddetmelerini, ancak o ülkelere en iyi şekilde entegre olmalarını istemiştir.

Başkan Sarkisyanın konuşmasında üzerinde durduğu bir başka konu Ermenistanın çok kaygı verici olarak nitelendirdiği Ermenistan nüfusundaki azalma olmuştur. Nüfusun 2040 yılında 4 milyona ulaşmasını hedef aldıklarını belirten Sarkisyan bu amaca doğumları arttırarak ulaşmanın güç olduğunu, bunun için gelecek 25 yılda ülkeye göç edilmesi gerektiğine işaret etmiştir. Sarkisyan bu sözleriyle Diaspora Ermenilerinin bir kısmının Ermenistana yerleşmesi gerektiğine işaret etmiştir. Ancak ekonomik durumu Ermenistandan daha iyi olan ülkelerde oturan Ermenilerin Ermenistana göç etmelerini beklemek gerçekçi değildir. Bu tür bir göç, ancak yaşadıkları ülkenin koşulları Ermenistana göre kötü ise mümkün olabilir. Oysa böyle bir ülke bulmak zordur. Suriyeden göç eden on bin kadar Ermeninin dahi Halepte durum normale döndükten Ermenistandan ayrılmakta

olduğuna dair duyumlar vardır. Őu haliyle Ermenistandaki nŭfus azalması sorunu czŭmsŭz kalmaya devam edecek gibi grŭlmektedir. Bu durumun ilerideki yıllarda daha zayıf bir Ermenistan yaratacağı için bazı siyasi sonuçları olması dahi olasıdır.

Sarkisyan konuşmasında Diaspora Ermenilerini Ermenistana yatırım yapmaya davet etmiştir. Yatırım için birinci koŐul kr edileceğine dair bir inancın mevcut olmasıdır. İçinde bulunduğu ekonomik gŭlŭkler ve ayrıca Tŭrkiye ve Azerbaycanla olan ciddi sorunları nedeniyle Halen Ermenistan yatırım için cazip bir ŭlke olmaktan uzaktadır.

Sarkisyan konuşmasında ŭlkesinin Karabağ sorunu hakkında bilinen politikasını tekrarlamıŐtır. Ayrıca, Tŭrkiye-Ermenistan İliŐkileri blŭmŭnde açıkladığımız gibi Tŭrkiye ile imzalanmıŐ 2009 yılı protokolleri geçersiz kılacaklarını belirtmiŐtir.

Konferans alıŐmaları sonucunda, 20 Eylŭl 2017 tarihinde bir Sonuç Bildirisi kabul etmiştir [2]. Biz bu Bildirinin Tŭrkiye ve Karabağ blŭmŭnŭ kısaca Ŕzetleyeceđiz.

Karabağ Sorunu konusunda bu blgede demokrasinin geliŐmesi ve Karabağın uluslararası topluma tam entegrasyonu için, Karabağlıların kendi geleceğini Ŕzgŭrce tayin etmek hakkını kullanması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bu szlerle, tŭm çabalara rağmen, hiç bir ŭlke tarafından tanınmamıŐ olan Karabağ idaresinin, uluslararası topluma entegrasyon bahanesiyle, tanınması çabalarının sŭreceđi anlaŐılmaktadır.

Ayrıca Ermenistan, Karabağ ve Diasporanın gŭnŭmŭz ve gelecekteki sorunlarının, Ermeni Devletinin, Ermeni Kilisesinin ve tŭm Ermeni kuruluŐlarının ve Ŕrgŭtlerinin ortak çabalarıyla czŭmlenebileceđi belirtilmektedir. Burada ilginç olan Ermeni kilisesine Ermeni devletine yakın bir yer verilmesidir. Gŭnŭmŭzde kiliseler manevi alanda bir gŭce sahipse de bu gŭcŭn Ermenistanın karŐılaŐtıđı sorunların czŭmŭ için bir are olmadığı açıktır. Aksine, Antelyas kilisesi gibi bir kurumun, BaŐ Patrik Aram ın aŐırı davranıŐları nedeniyle değil sorunların czŭmŭne yardımcı olmak bunları daha da çıkmaza soktuğu bilinen bir husustur.

Sonuç Bildirisinde Diasporanın en duyarlı olduğu, hatta kendini ŔzleŐtirdiđi soykırım iddialarına yer verilmiŐtir. Buna gre Ermeni soykırımının uluslararası tanınması ve kınanması ve ayrıca sonuçlarının ortadan kaldırılması için daha birleŐtirilmiŐ ve eŐgŭdŭmlŭ bir politika izlenmelidir. Ancak bunun nasıl yapılacağı hakkında bir açıklık yoktur. Sadece soykırım hakkında farkındalığın arttırılması, tarihi belleğin muhafazası ve gelecek nesillere aktarılmasına Ŕnem verilmesinden bahsedilmektedir. Bunun anlamı, Őimdiye kadar olduğu gibi Tŭrkiye ve Tŭrkler hakkında beslenen kin ve nefret sylemi ve buna dayalı politikaların devam ettirilmesine alıŐılacađıdır.

Bu konferans hakkında Ermeni kamuoyu ne dŭŐŭnmektedir? Bir gazetenin yaptığı araŐtırmaya gre[3] soru yneltilenlerin % 7si konferansın etkili olduğunu, %36sı Ŕzellikle etkili grmediğini, %40ı gereksiz bir toplantı olduğunu, % 17ise konferansı hiç duymadığını sylemiŐtir. Kısaca Konferansın Ermenistanda kayda değer bir etki yapmamıŐ olduğu anlaŐılmaktadır.

Bu arada Ermeni Diasporasının tek dŭze olmadığını, ŭlkeden ŭlkeye fark gsterdiği gibi, aynı ŭlke içinde de farklı tutumlar olduğuna kısaca değinmemiz gerekmektedir. Bu

durumun nedeni, ne kadar çaba gösterirse gösterilsin, asimilasyon olgusunun gitgide daha güçlenmesi ve Diasporanın önemli bir bölümünün ağır ağır Ermenilikten uzaklaşmasıdır. Bu durumun son ve çarpıcı bir örneği olarak New Yorkta bir kamuoyu firması sahibi Ronn Torossianın Cumhurbaşkanı Erdoğanın Washington ziyareti sırasında korumalarına uygulanmaya kalkışılan kovuşturma işlemleri için Türkiye ile bir sözleşme yapması olmuştur. Diasporanın tanınmış köşe yazarlarından Harut Sassounian kendisini gerçek bir Ermeni olmamakla itham etmiştir[4]. Torossianın buna cevabı kendisini hiçbir zaman Ermeni olarak görmediği şeklinde olmuştur[5].

[1] President attends 6th Pan-Armenian Armenia-Diaspora Conference, Official Website of the President of the Republic of Armenia, Eylül 18, 2017, <http://www.president.am/en/press-release/item/2017/09/18/President-Serzh-Sargsyan-took-part-in-Armenia-Diaspora-Conference/>.

[2] CWTHR, 20 Eylül 2017.

[3] Aravot, 2 Ekim 2017.

[4] Harut Sassounian, Ronn Torossian Hired to do PR For Turkey; Is He Really an Armenian?, *California Courier Online*, Kasım 15, 2017.

[5] Harut Sassounian, Turkish PR Agent Ronn Torossians Father and Granparents Are Armenians, *California Courier Online*, Kasım 23, 2017.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: LÜTEM, Ömer Engin. 2026. "ERMENİSTAN- DİASPORA KONFERANSI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2017 / 116. Aralık 15. Erişim Nisan 15, 2026. <https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/ERMENISTAN-DIASPORA-KONFERANSI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır